

Als het 's winters niet wil vriezen.

(Slot.)

Ik dwaal een weinigje af. Ik zou spreken over den wintertijd als het niet vriest, en voor rijmvorming is het noodig, dat het kwik in den thermometer onder nul daalt, al is het maar alleen 's nachts.

Nu, om dan tot den slappen winter terug te keeren, wat zegt ge van eene botanische wandeling? We zullen de trommel meenemen. Om takjes te verzamelen, — meent ge? Of wel mos? Als ge wilt, ja, maar ik heb eigenlijk het oog op kruiden, die tot de afdeeling der bloemplanten behooren. En het weer behoeft niet eens geheel vorstvrij te zijn, als er maar geene strenge kou is voorafgegaan en er maar dooi is op de plekjes, waar wij zoeken.

We gaan dan op weg. Nauwelijks zijn we buiten, of wij bemerken reeds, dat het gure seizoen Flora's kinderen volstrekt niet van de aarde heeft weggevaagd. Het weiland, de dijkberm, de open plekken in het bosch zijn groen. Het gewone kruiskruid en verscheidene andere planten bloeien, al is het ook een beetje bescheidener dan in den zomer. Rechte winterrust gunnen zij zich niet, ze wagen het er op. Laat de winter óók maar doen, wat hij wil, denken zij, zij zullen het volhouden, zolang ze kunnen. Wordt de kou al te streng, dan nemen ze zolang vacantie, maar de eerste lauwe dag ziet ze weer even tierig als te voren.

Ga deze groote rozet niet voorbij. Het is eene distelsoort; de stekelige bladeren zeggen het u onmiddellijk. Als we deze frissche, forsche, ongeschonden plant zien, zooals zij daar te midden der andere kruiden vlak op den grond ligt, zouden we haast gelooven, dat zij het niet beter kon hebben. Die lange, teekenachtig gepunte, in een zuiveren (schijn)kring staande bladeren maken een geheel, dat de bloemist u voor grof geld zou verkoopen, als het maar eene buitenlandsche modeplant was. Natuurlijk steekt ge dit wilde siergewas uit voor uw tuin, met eene ferme kluit aarde, waar we een papier omheen zullen doen, nadat wij de bladeren voorzichtig hebben opgeslagen; het lijkt nu wel, of we eene krop andijvie hebben. Zóó gaat de distel in de trommel, om thuis zoo spoedig mogelijk uit hare ongemakkelijke positie verlost te worden. Ge hebt alle kans, dat ze tegen den zomer een opgaanden stengel zal maken en dat de mooie rozet dan zal verdorren. Maar ook die opgaande stengel is sierlijk genoeg.

Hier hebt ge eene nieuwe bijdrage voor uw botanischen tuin: eene rozet van wollige bladen — eene toorts. Ook van deze kunt ge genoeg beleven; de plant zal dezen zomer een bloeienden stengel voortbrengen, die misschien eene manshoogte bereikt.

Er zijn ook kleinere rozetten; ge hebt ze maar voor het uitsteken. Wat zegt ge bijvoorbeeld van zoo'n veerbladigen reigersbek of van zoo'n fijn exemplaar van het vogelpootje? Zeldzaam zijn ze niet. Maar waartoe dient ons ook eene jacht naar zeldzaamheden? Multatuli ging eens eene beroemde zangeres hooren; het heele publiek was samengestroomd, om één hoogen, heel hoogen toon van haar te genieten; en dien toon had hij haar, zooals hij zegt,

juist gaarne geschonken. Zoo gaat het ook dikwijls op ander gebied. Ongewoon en mooi, dat zijn er twee. Ik zou u raden, neem maar mee, wat uw oog bekoort — of het moest wezen, dat het vlak naast uwe deur evengoed te krijgen is — en breng maar alles in uw tuin, of bij gebreke daarvan in uwe bloembakken en potten. Licht geeft het gewone, als ge het deze lente en zomer van dag tot dag in zijne ontwikkeling volgt, u nog wel een en ander te zien, dat nieuw voor u is.

Wij kunnen het uitstapje zoo lang maken, als we zelf blijven; er is verscheidenheid genoeg, en het is nu de rechte tijd, om ons van planten, die we verder willen kweeken, te voorzien. Ze groeien in den winter zóó langzaam, dat wij ze door de overplanting slechts weinig storen; in de lente en den zomer is dat doorgaans anders; dan worden ze door de verhuizing wel eens wat van streek gebracht.

Hier zijn we bij eene sloot. Nog in het laatst van November was hier eene heele vegetatie! Wel waren er toen al heel wat soorten naar den bodem gedoken, maar toch zag men nog de fijn verdeelde bladen van schermbloemen, de haarsteng, de waterviolier en andere planten. Ook thans kunnen we voor het aquarium nog bijdragen verzamelen. We letten maar op verdorde stengels, welke van de bloeiende waterweegbree en van andere planten zijn overgebleven, en graven dan de overwinterende wortelstokken uit. Misschien hebben menschenhanden ons elders reeds geholpen, door deze of gene sloot eens uit te diepen en al, wat ons hart maar begeeren kan — pijlkruid, lisch, kalmus, egelskop, nymphaea — als mest op den kant te werpen!

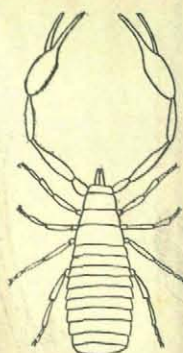

Oeverkever (*Elaphrus*) en Kortschildje (*Stenus*),
4 maal vergroot.

Terwijl we zoo land en water op cijns stellen, om ons planten te leveren, kan het niet missen, of we vinden ook insecten en andere gelede dieren. Kleine torren en spinnetjes trachten weg te loopen uit de zoden, die wij uitsnijden, en beestjes van allerlei aard zien we door het koude water scharrelen. In Januari van den strengen winter van '90 op '91 ving ik zelfs een *Ranatra linearis* (figuur op blz. 96), die in eene bijt een luchtje kwam scheppen in gezelschap van eene heele schaar rampzalige vischjes. Die *Ranatra* was natuurlijk wel niet het éénige groote insect in die sloot.

't Is inderdaad niet zoo ongerijmd, om op een zachten winterdag insecten te willen vangen. Enkele zien we reeds van zelf; de wintervlinders komen niet anders voor dan in het koude jaargetij. Maar we kunnen ook eene heele bevolking in haar winterkwartier gaan opzoeken. We scheppen dorre bladeren en kijken ze thuis na. Heel goed herinner ik mij nog, hoe ik eens — 't is eenige jaren geleden — in het Vondelpark was gegaan met mijn n-koker en schepje en daar in het kreupelhout als aankomend entomoloog mijn werk deed. Een boschwachter, die het opmerkte, kwam er eens bij staan, maar na eenige oogenblikken, naar ik mij verbeeldde, eenigszins spottend-medelijgend te hebben toegezien, ging hij door, waarschijnlijk met de gedachte, dat men zulke menschen, zoolang ze maar niet gevaarlijk worden, liefst moet laten begaan. Intusschen kwam ik dien dag thuis met ruim vijf liter dorre bladeren, waarin ik wel 150 diertjes vond. — Dat uitzoeken gaat niet zoo lastig, als de lezer misschien zou denken. Ge legt vóór u op tafel een groot vel wit papier. Daarop zet ge een fleschje spiritus met een penseel er in; dat penseel moet dienen om kevertjes, spinnetjes en dergelijke, die ge wilt dooden, op te stippen en in het fleschje te brengen. Verder houdt ge eenige reageerglasjes gereed, ieder met een kurkje, om het te sluiten; deze zullen vliegjes en andere teervleugelige diertjes moeten herbergen. Nu neemt ge eene zeef van gevlochten draad, werpt daar eene handvol dorre bladeren in en schudt ze boven het witte papier. De bladeren, takjes enz. blijven in de zeef liggen; de diertjes vallen op het papier, in gezelschap van kleine vezels, stukjes blad en wat er meer door de mazen kan. Nu gaat ge op het witte vel maar vlijtig zoeken; maar er behoort geduld toe en een scherp gezicht, want eerst houden vele beestjes zich dood, zoodat ge ze voor een korreltje aard zoudt houden, — bovendien zijn er heel kleine bij. Kijk, hier beweegt zich over het papier een zwart stipje van nog geen m.M. groot. Het zal wel een haarvleugeltje zijn (figuur op blz. 21). Daar gaan een paar vlugge kortschildkevertjes (bl. 230 en fig. 5 op blz. 18). Nog eens geschud en even gewacht, en ge ziet spinnetjes, wantsjes en snuitkevertjes, die eerst stil op hun rug lagen, levend worden en beenen maken. Nu komen er een paar slaapdronken vliegjes en wespjes, die als verwezen zitten te kijken en er niet aan denken om weg te vliegen. Terwijl ge telkens weer een nieuw handje bladen uitzeeft, hebben

uwe reageerglasjes en uw penseel druk werk. En de linnenloop ook, want ge wilt zeker wel eens nagaan, hoe al dat volkje zich op het papier voortbeweegt. Hé, wat gaat hier? Ge houdt de loep bij en meent een schorpioen te zien — maar dan van een bijzonder klein formaat en zonder staart. Het is een basterd-schorpioentje (*Chelifer*),

Chelifer
Lichaam 2-3 m.M.

geen insect, wat reeds dadelijk te zien is aan het aantal pooten, dat bij een volkomen insect nooit meer dan zes bedraagt. Met zijne twee groote scharen ziet het diertje er verre van vredelievend uit, en men zegt dan ook, dat het kleinere schepseltjes opeet. Intusschen is het aardig, het een poosje in het oog te houden, zooals het met rukkende bewegingen in alle richtingen voortloopt en vooral de „schaarpooten" daarbij plotseling buigt en strekt. We bewaren het levend, ten einde ons nog eens van

tijd tot tijd het genoeg te verschaffen, om dat te zien.

Als ge nu de bladeren goed hebt nagezien, en er op die manier nog heel wat diertjes in uw bezit zijn gekomen, kunt gij die, welke niet levend bewaard worden, voor de verzameling in orde brengen (vergel. blz. 123 en volgende) en dan den boschwachter, die u heeft bespied en aan uw verstand getwijfeld, eens op een der lange avonden te visite noodigen. Misschien verandert hij van gedachten, maar vast zou ik dat niet durven zeggen.

Hoe dat zij, wij weten nu bij ondervinding, dat er eene heele bevolking in die dorre bladeren schuilt; op droge zandgronden echter is lang zooveel niet te vinden, als op veengrond en langs de rivieren.

Zullen we nu ook nog zoeken naar gallen aan wilgetakken (wilgerozen), naar beukebladgalletjes, die tusschen de dorre bladeren liggen en waaruit we heel gemakkelijk mugjes kunnen kweken, — zullen we het groen uit de dakgoot eens door eene sterke loep bekijken? Mij dunkt, het is voor ditmaal genoeg. Wij hopen elkaar een volgende winter nog wel eens weer te spreken. Voorloopig weten we, wat wij ter hand kunnen nemen, als het eens niet genoeg naar onzen zin mocht vriezen.

J. JASPERS JR.

KNOPPEN.

II.

Waarde lezer te H.

Op blz. 235 vindt u de beloofde tabel; ik hoop, dat u er veel aangename uurtjes mee doorbrengen zult. Laat u niet ontmoedigen, als u in 't eerst vaak mistast; dat gebeurt iedereen wel eens bij het determineeren, ook de geoefende heeft er soms last mee.

Een goede steun geven u ongetwijfeld de teekeningen. Ik ben maar niet te zuinig er mee geweest, omdat ik bij

ondervinding weet, hoe geriefelijk zulke afbeeldingen kunnen wezen, ook al zijn ze niet geheel afgewerkt; dat zijn er met die uit de vorige aflevering al vast een dikke dertig, die u weer op de rechte weg kunnen helpen, voor 't geval u in de tabellen aan 't dwalen raakt.

Met het kiezen van de afbeeldingen heb ik zooveel mogelijk gezorgd, dat u de technische termen, die ik wel moest gebruiken om niet al te uitvoerig te worden, hier geïllustreerd vind.